

Aftenposten
Sjefredaktør Trine Eilertsen
trine.eilertsen@aftenposten.no

15. november 2023

Norsk Presseforbund
v/Trude Handen
trude.hansen@presse.no

Revisjon av VVP 4.9: Høringssvar fra Aftenposten

Vi viser til [VVP 4.9-utvalgets rapport og innstilling](#) og Presseforbundets invitasjon til å avgi høringssvar.

Bakgrunn

Aftenposten har tidligere delt et notat med 4.9-utvalget i forbindelse med revisjonsarbeidet. Notatet inneholder våre synspunkter på de spørsmålene utvalget har drøftet, og konkrete forslag til endringer i Vær varsom-plakaten. Aftenposten bidro også under innspillskonferansen på Pressens hus i januar 2023. I denne høringssvaren er vår tilbakemelding derfor kortfattet.

Konklusjon

Aftenposten støtter VVP 4.9-utvalgets innstilling til endringer i Vær varsom-plakatens punkt 4.9. Forslaget er godt begrunnet, og det er i tråd med de synspunktene Aftenposten tidligere har fremmet. Vi støtter derimot *ikke* innstillingen om endring i VVP 4.3. Forslaget om å ta inn setningen «Vis hensyn til avdødes ettermæle» er ikke godt nok begrunnet. Det er etter vårt syn unødvendig og kan gi uheldige konsekvenser.

Begrunnelse

VVP 4.9

Aftenpostens vurdering er at formuleringene i dagens VVP 4.9 er et hinder for ansvarlig og samfunnsviktig journalistikk. Selvmord er stort problem som fortjener journalistisk oppmerksomhet. De viktigste hensynene å ta er til de pårørende og til den potensielle smittefaren.

Forslaget vektlegger disse hensynene samtidig som det åpner for redaksjonelt skjønn under ansvar ved å fjerne de absolutte forbudene i dagens tekst. For detaljerte vurderinger knyttet til punkt 4.9 viser vi til vårt notat av 27. desember 2022.

VVP 4.3

VVP 4.9-utvalget foreslår at setningen «Vis hensyn til avdødes ettermæle» legges til punkt 4.3. Forslaget er etter Aftenpostens vurdering dårlig utredet. Utvalget har ikke drøftet rekkevidden av det og vier forslaget liten plass i rapporten. Vi frykter at konsekvensen kan bli en snublefelle for viktig journalistikk. Utvalget skriver at “et slikt tillegg i punkt 4.3 ikke er ment å hindre omtale av forhold knyttet til avdøde som er av stor offentlig interesse”, men det er nettopp der faren ligger.

Aftenposten har i høst omtalt to saker som viser problemet. Det første eksempelet er artikkelen [Da pedofile ble tatt inn i varmen](#). Artikkelen viste hvordan Kim Friele arbeidet for å inkludere pedofile i rettighetskampen i Norge. Saken vakte oppsikt. Artikkelen kastet en skygge over en pioner i homobevegelsen. Aftenpostens vurdering var at opplysningene hører med når historien om rettighetskampen i Norge skal fortelles.

Senere i høst kom det en biografi over en av landets mest folkekjære forfattere. Bokanmeldelsen i Aftenposten hadde tittelen [Burde Anne-Cath. Vestly vært stoppet?](#) I boken kommer det frem at Vestly var sterkt svekket av sykdom mot slutten av sitt liv. Påstanden er at hun skrev så dårlige bøker at de ikke burde vært utgitt. Saken kaster nytt lys over et viktig forfatterskap.

De to sakene kunne begge ha kommet i en konflikt med et krav om å vise hensyn til avdødes ettermæle. Men det hadde ikke vært riktig å stoppe omtalen. Og utvalget ønsker neppe å ramme denne typen journalistikk. Den offentlige interessen knyttet til sakene må veie tyngre enn hensynet til personenes ettermæle. Det kan også være vanskelig å vurdere hva ettermælet består av, hvilken verdi det har og i hvilken grad det påvirkes.

Døde personer kan åpenbart ikke klage selv, så da blir det et spørsmål om hvem som skal ha rett til å klage og hvor tungt en annengrads krenkelse skal veie. Kim Friele har for eksempel ingen pårørende eller etterlatte i nær familie.

De viktigste personene å ta hensyn til etter et selvmord er pårørende og etterlatte. Denne gruppen vil få vern i den oppdaterte VVP 4.9. Pårørende etter ulykker og kriminalsaker har allerede vern i VVP 4.6.

Det stilles krav om hensyn til både levende og døde i dagens punkt 4.3: “*Vis respekt for menneskers egenart og identitet, privatliv, etnisitet, nasjonalitet og livssyn. Vær varsom ved bruk av begreper som kan virke stigmatiserende. Fremhev ikke personlige og private forhold når dette er saken uvedkommende.*” Også punkt 4.1 om saklighet og omtanke er anvendelig for å dekke et slikt hensyn.

Dette gjør forslaget om endring i VVP 4.3 unødvendig. Presseforbundet bør se bort fra det og nøye seg med å vedta et nytt og vellykket punkt om selvmordsomtale.

Vennlig hilsen
Aftenposten

Trine Eilertsen
sjefredaktør

Morten Andersen
stabssjef